

УДК 81'33:001.8(045)

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11\(29\)-1002-2010](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11(29)-1002-2010)

Розман Ірина Іллівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання, Мукачівський державний університет, вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, 89600, тел.: (03131) 211-09, <https://orcid.org/0000-0002-4951-0074>

Карташова Любов Андріївна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій Центрального інституту післядипломної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, вул. Січових Стрільців, 52а, м. Київ, 04053, тел.: (044) 481-38-00, <https://orcid.org/0000-0002-1270-4158>

ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ГАЛУЗЬ НАУКИ

Анотація. У статті наголошено, що прикладна лінгвістика, як наукова дисципліна міждисциплінарного характеру, поєднує вивчення мовних явищ із практичними застосуваннями у різних сферах науки. Зазначено, на тому, що синергетичне об'єднання з лінгвістикою, психологією, соціологією, педагогікою, інформаційними технологіями та іншими галузями дозволяє глибше аналізувати мовні процеси у соціальному контексті.

Закцентовано увагу на головній меті прикладної лінгвістики: вирішення практичних завдань, пов'язаних з мовою та комунікацією. З'ясовано, що прикладна лінгвістика може охоплювати розробку дієвих методів навчання іноземним мовам, створення програмного забезпечення для автоматизованого перекладу та дослідження мовних бар'єрів у міжкультурних взаємодіях.

Проаналізовано основні наукові джерела стосовно дослідження в галузі прикладної лінгвістики та наголошено на тому, що вони охоплюють широкий спектр питань, присвячених аналізу мови в різноманітних соціальних, професійних і технологічних умовах. Схарактеризовано процес розв'язання конкретних мовних завдань, які знаходять застосування у викладанні мов, перекладі, розпізнаванні мовлення та інших мовних технологіях.

Зазначено, що огляд сучасних статей з прикладної лінгвістики показує, що ця галузь розвивається за кількома ключовими напрямками, зосереджуючись на міждисциплінарних дослідженнях, нових методологічних підходах, та аналізі реальних мовних проблем.

Доведено, що прикладна лінгвістика є комплексною науковою дисципліною, яка інтегрує знання з лінгвістики, соціології, психології та технологій для вирішення актуальних практичних завдань, пов'язаних із мовою. Її розвиток сприяє створенню нових інструментів та методів, що забезпечують ефективність навчання, перекладу, комунікації та обробки мовних даних, підкреслюючи значущість цієї галузі для потреб сучасного суспільства.

Ключові слова: прикладна лінгвістика, міждисциплінарний, технологічний прогрес, мовознавство, філологія, соціолінгвістика.

Rozman Iryna Illivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of English Language, Literature and Teaching Methods of Mukachevo State University, St. Uzhhorodska, 26, Mukachevo, 89600, tel.: (03131) 211-09, <https://orcid.org/0000-0002-4951-0074>

Kartashova Liubov Andriivna doctor of pedagogical sciences, professor, professor Department of Open Educational Systems and Information and Communication Technologies, Central Institute Of Postgraduate Education State institution of higher education, University of Management of Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, St. Sichovyh Striltsiv, 52a, Kyiv, 04053, tel.: (044) 481-38-00, <https://orcid.org/0000-0002-1270-4158>

APPLIED LINGUISTICS AS AN INTERDISCIPLINARY FIELD OF SCIENCE

Abstract. The article emphasizes that applied linguistics, as a scientific discipline of an interdisciplinary nature, combines the study of linguistic phenomena with practical applications in various fields of science. It is noted that the synergistic association with linguistics, psychology, sociology, pedagogy, information technologies and other fields allows for a deeper analysis of language processes in the social context.

Attention is focused on the main goal of applied linguistics: solving practical problems related to language and communication. It was found that applied linguistics can cover the development of effective methods of teaching foreign languages, the creation of software for automated translation and the study of language barriers in intercultural interactions.

The main scientific sources related to research in the field of applied linguistics are analyzed and it is emphasized that they cover a wide range of issues devoted to the analysis of language in various social, professional and technological settings. The process of solving specific language tasks and developing applied methods that are used in language teaching, translation, speech recognition and other language technologies is characterized.

Noted: A review of current articles on applied linguistics shows that the field is developing in several key directions, focusing on interdisciplinary research, new methodological approaches, and the analysis of real language problems.

It has been proven that applied linguistics is a complex scientific discipline that integrates knowledge from linguistics, sociology, psychology and technology to solve actual practical problems related to language. Its development contributes to the creation of new tools and methods that ensure the effectiveness of learning, translation, communication and processing of language data, emphasizing the importance of this field for the needs of modern society.

Keywords: applied linguistics, interdisciplinary, technological progress, linguistics, philology, sociolinguistics.

Постановка проблеми. Прикладна лінгвістика, як міждисциплінарна галузь науки, постає перед завданням інтеграції лінгвістичних знань із суміжними науками, такими як соціологія, психологія, педагогіка та інформаційні технології та для вирішення складних проблем комунікації в сучасному суспільстві. Сучасний світ пред'являє все більше вимог до ефективної обробки мовних даних, викладання мов, усунення мовних бар'єрів та підвищення якості міжкультурної комунікації. Однак існує проблема нестачі узагальнюючих досліджень, які б системно охоплювали ці різноманітні напрями та інтегрували підходи з різних дисциплін. Відтак, важливим є дослідження шляхів інтеграції лінгвістичних, психологічних, соціальних та технологічних знань для подальшого розвитку прикладної лінгвістики як науки, що здатна ефективно реагувати на сучасні мовні та комунікативні виклики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження з прикладної лінгвістики акцентують увагу на міждисциплінарному підході, що об'єднує результати різних галузей для розв'язання мовних і комунікативних завдань. У сфері освіти, зокрема, дослідження зосереджуються на методиках викладання, які адаптованих до культурних та соціальних особливостей учнів (Lantolf & Thorne, 2006). У психології прикладна лінгвістика використовує психолінгвістичні підходи для дослідження когнітивних процесів мовлення, що сприяє покращенню методик навчання та розумінню двомовності (Kroll & Bialystok, 2013). Важливим напрямом також є розвиток комп'ютерних технологій, таких як обробка природної мови, автоматизований переклад і розпізнавання мовлення, що спирається на досягнення комп'ютерної лінгвістики (Jurafsky & Martin, 2021). В галузі охорони здоров'я прикладна лінгвістика допомагає покращити якість комунікації між медичними працівниками і пацієнтами, долаючи мовні бар'єри та сприяючи підвищенню рівня медичної грамотності (Street & Haidet, 2011).

Метою статті є висвітлення прикладної лінгвістики як міждисциплінарної галузі науки.

Виклад основного матеріалу. Прикладна лінгвістика є міждисциплінарною галуззю науки, яка об'єднує дослідження мовних явищ з практичними застосуваннями в різних сферах діяльності. Вона інтегрує знання з лінгвістики, психології, соціології, педагогіки, інформаційних технологій та інших дисциплін, що дозволяє аналізувати мовні процеси в контексті їх використання в суспільстві.

Основною метою прикладної лінгвістики є вирішення практичних проблем, пов'язаних із мовою і комунікацією. Це може включати розробку ефективних методів навчання іноземним мовам, створення комп'ютерних програм для автоматичного перекладу, а також дослідження мовних бар'єрів у міжкультурній комунікації.

Завдяки міждисциплінарному підходу, прикладна лінгвістика здатна адаптуватися до швидко змінюваних умов сучасного світу, реагуючи на виклики глобалізації, технологічного прогресу та соціальних змін. Вона сприяє розробці нових стратегій для покращення комунікації в багатьох сферах, таких як бізнес, освіта, охорона здоров'я шляхом покращення комунікації між медичними працівниками та пацієнтами. Ефективне спілкування – це необхідний для точної діагностики, дотримання пацієнтом лікування та загальних результатів лікування.

Стріт і Хайдет (2011) підкреслили важливість лінгвістичної підготовки для охорони здоров'я професіоналів для підвищення їхніх комунікативних навичок та культурної компетентності. Тим самим, прикладна лінгвістика виступає важливим інструментом у дослідженні та практичному застосуванні мовних знань, що робить її надзвичайно актуальною в сучасному науковому дискурсі.

Вільям Лабов – один з основоположників соціолінгвістики, який досліджував зв'язок між мовою та соціальними факторами. Його роботи довели важливість міждисциплінарного підходу у вивченні мовної поведінки, оскільки він поєднав лінгвістику з соціологією для кращого розуміння мовних змін і варіативності в суспільстві. [8]

Майкл Холлідей, британський лінгвіст, який розробив функціонально-системну модель мови, концепцію функціонально-системної граматики. Майкл Холлідей представляв мову в якості семіотичної системи «не в значенні системи знаків, а в значенні системного джерела значень» («not in the sense of a system of signs, але systemic resource for meaning»). Згідно з поглядами М. Холлідея, мова має «потенційний сенс», і лінгвістику він визначає, як вивчення «способу людей обмінюватися значеннями, говорячи мовою» [9].

Майкл Холлідей відомий своєю системно-функціональною граматиною, яка вивчає мову як інструмент комунікації, тісно пов'язаний із соціальними та

культурними факторами. Його роботи стали основою для багатьох прикладних досліджень, що розглядають мову в контексті соціальної взаємодії.

«Ноам Хомський, професор мовознавства в Массачусетському технологічному інституті, лінгвіст, філософ, громадський діяч, автор книг і політичний аналітик, який вважається одним із найвидатніших мислителів нашого часу, зазначає, що мова є не лише засобом комунікації, а й ключовим інструментом людського мислення. Він підкреслює важливість вроджених структур у процесі набуття мовних навичок, стверджуючи, що люди мають генетично зумовлену здатність до опанування мови. Згідно з його теорією універсальної граматики, всі люди володіють базовими граматичними структурами, спільними для всіх мов світу, що й робить можливим процес природного оволодіння мовою, незалежно від конкретного мовного середовища [10]]. Хоч він більш відомий завдяки своїй теоретичній лінгвістиці, його дослідження у синтаксисі та генеративній граматиці мали великий вплив на прикладну лінгвістику, особливо в галузі психолінгвістики. Його теорії стали основою для досліджень процесів сприйняття та виробництва мови.

Ноам Хомський заперечував і критикував корпус текстів (корпусну лінгвістику) як базу для дослідження мови, оскільки вважав, що дослідження емпіричних даних – абсолютно беззмістовне заняття, оскільки суть лінгвістики полягає у вивченні мовної компетенції, а не її відображення – мовної діяльності [5].

Джошуа Фішман – американський лінгвіст, який вивчав зв'язок між мовою та етнічною ідентичністю, а також питання мовного планування. Його дослідження підкреслюють важливість міждисциплінарного підходу для розуміння мовних процесів у багатонаціональних суспільствах.

Один із засновників соціології мови Джошуа Фішман визначив предмет мови таким чином: «мовні відмінності як відображення соціальної структури і стратифікації, кореляції між мовними засобами та соціальними статусами, ролями тощо, в той час як соціолінгвістика займається «соціально обумовленою варіативністю у вживанні мови» [2, с. 104].

Делл Хаймс – лінгвіст та антрополог, який досліджував мовну компетенцію та соціолінгвістичні аспекти комунікації. Його концепція комунікативної компетенції (знання не лише граматики, але й соціальних норм мовного використання) стала основою для багатьох прикладних досліджень у сфері мовної освіти.

Делл Хаймс стверджував, що вивчення мови повинно зосереджуватися на описі й аналізі здатності носіїв мови використовувати мову для спілкування в реальних ситуаціях (комунікативна компетентність), а не обмежуватися описом потенційної здатності ідеального мовця (слухача) будувати грама-

7. Соколова І. В. Особливості функціонування дискурсу Інтернет-реклами (на матеріалі англійської мови). Філологічні трактати. 2013. Том.4, №4. С. 113–118.

8. Соловей А. Відомий американський соціолінгвіст Вільям Лабов десь у 1970 URL: <http://surl.li/ovupod>

9. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту: навчальний посібник 2-ге. видання, виправлене і доповнене. Кив: Ленвіт, 2012. 203 с.

10. Хомський Ноам. «10 моторошних трюків, за допомогою яких контролюють маси». 2019. URL:<http://surl.li/ctyffg>

References:

1. Cheng, W. (2013). Corpus-based linguistic approaches to critical discourse analysis. In Chapelle, C. (Ed.), *The encyclopedia of applied linguistics*. [Korpusni linhvistychni pidkhody do krytychnoho analizu dyskursu. U Chapelle, C. (red.), *Entsyklopediia prykladnoi linhvistyky*]. 1353–1360. Oxford, UK: Blackwell [in UK].

2. Fishman Joshua A. (2007). Do Not Leave Your Language Alone: The Hidden Status Agendas within Corpus Planning in Language Policy [Ne zalyshaite svoiu movu v spokoi: prykhovani plany statusu v planuvanni korpusu v movnii politytsii]. / Tucker, G Richard, Joshua A. Fishman. Vol. 31. P. 104–105. [in USA].

3. Hyland, K. (2007). *Genre Pedagogy Language, Literacy* [Zhanr Pedahohika Mova, hramota]. Retrieved from: <http://surl.li/fnjxtd> [in UK].

4. Johnstone, Barbara. *Dell Hymes and the Ethnography of Communication* [Dell Khaims i etnohrafiiia komunikatsii]. Retrieved from: <http://repository.cmu.edu/> [in UK].

5. McEnery T. (2001). *Corpus Linguistics* [Korpusna linhvistyka]. T. McEnery, A. Wilson. Edinburgh: Edinburgh University Press, 235 p. [in Scotland].

6. Vijayakumar S. *Interdisciplinary Areas of Research in Applied Linguistics* [Mizhdystsyplinarni napriamy doslidzhen u prykladnii linhvistytsii]. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/profile> [in India].

7. Sokolova I. IN. (2013). Peculiarities of the functioning of the discourse of Internet advertising (on the material of the English language) [Osoblyvosti funktsionuvannia dyskursu Internet-reklamy (na materiali anhliiskoi movy). *Filolohichni traktaty*]. Volume 4, No. 4. WITH. 113–118. [in Ukrainian].

8. Solovei A. Famous American sociolinguist William Labov sometime in 1970. Retrieved from: <http://surl.li/ovupod> [in Ukrainian].

9. Maksimov S. (2012). *THERE ARE*. Practical translation course (English and Ukrainian languages). Theory and practice of translational text analysis: [Praktychnyi kurs perekladu (anhliiska ta ukrainska movy). *Teoriia ta praktyka perekladatskoho analizu tekstu*]. study guide 2nd. edition, corrected and supplemented. Kyiv: Lenvit. 203 p. [in Ukrainian].

10. Chomsky Noam (2019). «10 Creepy Tricks to Control the Masses» [10 motoroshnykh triukiv, za dopomohoiu yakykh kontroliuiut masy». Retrieved from: <http://surl.li/ctyffg> [in USA].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>